

Evanghelia după MARCU

3

CHEMAREA LA UCENICIE

Acest material nu este un studiu biblic, ci un
ghid pentru studiu biblic.

Grupuri de ucenicie
Biserica Baptistă “Harul”
Titan-București
ianuarie-iunie
2016

Slujirea: chemarea la ape de odihnă... activă *Marcu 6:32-56*

În pasajul anterior am observat că ucenicia cere un preț, a-L urma pe Isus te costă nici mai mult nici mai puțin decât viața. Viața trăită pentru El și viața dată în Numele Lui. Ioan Botezătorul a predicat pocăința fără frică și a plătit cu capul. Isus a chemat oamenii la pocăință și a plătit cu viața. La fel pățesc toți cei ce predică și practică pocăința.

În Marcu 6:32-56 sunt relatate două miracole specifice și alte vindecări generale. Înmulțirea pâinilor și umblarea pe mare presupuneau încredere în puterea lui Isus. Ucenicii sunt delegați de Isus să împartă pâinea și peștii, având astfel parte de odihnă activă, care să le mărească încrederea în puterea lui Isus.

Marcu 6:32 *Au plecat dar cu corabia, ca să se ducă într-un loc pustiu, la o parte. 33. Oamenii i-au văzut plecând, și i-au cunoscut; au alergat pe jos din toate cetățile, și au venit înaintea lor în locul în care se duceau ei. 34. Când a ieșit din corabie, Isus a văzut mult norod; și Is-a făcut milă de ei, pentru că erau ca niște oi care n-aveau păstor; și a început să-i învețe multe lucruri. 35. Fiindcă ziua era pe sfârșite, ucenicii s-au apropiat de El și I-au zis: „Locul acesta este pustiu și ziua este pe sfârșite. 36. Dă-le drumul să se ducă în cătunele și satele de dimprejur; ca să-și cumpere pâine, fiindcă n-au ce mânca.” 37. „Dați-le voi să mănânce”, le-a răspuns Isus. Dar ei I-au zis: „Oare să ne ducem să cumpărăm pâini de două sute de lei, și să le dăm să mănânce?” 38. Și El i-a întrebat: „Câte pâini aveți? Duceți-vă de vedeți.” S-au dus de au văzut câte pâini au, și au răspuns: „Cinci, și doi pești.” 39. Atunci le-a poruncit să-i așeze pe toți, cete-cete, pe iarba verde. 40. Și au șezut jos în cete de câte o sută și de câte cincizeci. 41. El a luat cele cinci pâini și cei doi pești. Și-a ridicat ochii spre cer, și a rostit binecuvântarea. Apoi a frânt pâinile și le-a dat ucenicilor; ca ei să le împartă norodului. Asemenea și cei doi pești, i-a împărțit la toți. 42. Au mâncat toți și s-au săturat; 43. și au ridicat douăsprezece coșuri pline cu fărâmituri de pâine și cu ce mai rămăsese din pești. 44. Cei ce mâncaseră pâinile, erau cinci mii de bărbați.*

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

Marcu 6:32-44 Domnul este Păstorul oilor fără păstor și poartă de grijă prin mâinile ucenicilor, pe care îi împuternicește să slujească mulțimile.

De ce plecaseră Isus cu ucenicii Săi într-un loc izolat?

De ce aveau nevoie de odihnă? (vezi 6:30-31)

Au avut parte de odihna dorită? De ce?

Ce reacție a avut Isus când a văzut mulțimile care nu-I dădeau pace?

De ce îi este milă de poporul acela?

Ce rol avea păstorul/ciobanul față de turmă? (vezi Numeri 27:16, 17; Ps. 23)

Ce implicații avea lipsa păstorului?

Cine erau cei care ar fi trebuit să păstorească turma lui Dumnezeu și n-o făceau? (Ezechiel 34)

Ce a făcut Isus în primul rând pentru „oile fără păstor”? Ce nevoie le-a împlinit?

Ce nevoie văd ucenicii la „oile fără păstor”? Ce-i cer lui Isus?

De ce le cere Isus ucenicilor să le dea ei să mănânce?

De ce sunt sceptici ucenicii cu privire la puterea lor de a hrăni atâția oameni? (Compară cu 2 Regi 4:42-44; 7:1-2, 16-20)

Care erau resursele lor?

Ce fac ucenicii cu resursele?

Ce face Mântuitorul cu pâinile și peștii lor?

În ce împrejurare a mai hrănit Dumnezeu poporul Său în pustiu? (vezi Exod 16:3-4; 14-15)

În ce împrejurare a mai frânt Mântuitorul pâinea după ce a binecuvântat-o și a împărțit-o între ei?

Cine a împărțit pâinea și peștii miilor de oameni adunați? De ce?

Ce au făcut după ce au mâncat și s-au săturat?

De ce era important să strângă firimiturile și resturile rămase?

De ce crezi că erau douăsprezece coșuri?

Prima înmulțire a pâinilor evidențiază starea jalnică a poporului: ca „niște oi care n-aveau păstor”. Lipsa păstorului însemna lipsa hranei, lipsa direcției și lipsa protecției. Este surprinzătoare așteptarea lui Isus ca ucenicii să împlinească nevoia de hrană a mulțimilor flămânde. El le împlinea nevoia spirituală dându-le învățătură, iar ei trebuiau să le împlinească nevoia de hrană. Și puteau? Da, dar numai prin puterea Domnului și cu resursele Lui. Ucenicii sunt chemați să împlinească nevoile celorlalți prin împuternicirea divină. Isus alege să își manifeste puterea și să hrănească mulțimile, dar o face prin mâinile ucenicilor. Această minune, care are loc într-un loc pustiu (doar Marcu precizează localizarea în pustiu), amintește de *mana* din deșert. Era același Dumnezeu care poartă de grijă (în Egipt, în deșert, în timpul asediului etc.)!

Localizarea într-un loc pustiu, cu sensul de loc retras sau izolat, fără resurse, creează cadrul potrivit pentru manifestarea credinței și a miracolului. Cât timp stăm în mijlocul abundenței de resurse nu avem nevoie nici de credință, nici de miracol, pentru că trăim prin vedere.

Accentul pasajului cade pe chemarea și trimiterea ucenicilor să împlinească nevoia de hrană a mulțimilor flămânde. Așezarea pe iarba verde (în pustiu???) și hrănirea miraculoasă a oilor de către marele Păstor amintesc de Psalmul 23. Ucenicii sunt chemați ca din sceptici cu soluții greșite să devină uneltele abilitate de Isus pentru a împlini nevoile celorlalți. Asta înseamnă să mergi

după Isus. Accentul se mută de pe miracolul în sine pe provocarea ucenicilor: *Dați-le voi să mănânce!* Este chemarea uceniciei: să fii agentul prin care Isus hrănește mulțimile. Să participi la miracolul imposibilului devenit posibil, prin puținul pe care îl ai. Un aspect crucial al uceniciei este slujirea altora, împlinirea nevoilor lor, prin puterea unui Dumnezeu care poartă de grijă.

UCENICUL *Îndată*: *Fapte, nu doar vorbe* (Aplicarea corectă și imediată a învățăturii)

Ce faci tu când simți nevoia de odihnă și cineva nu-ți dă pace?

Ce înveți de la Isus în acest sens?

Ce resurse crezi că vrea să-ți binecuvânteze Isus ca să-i slujești pe alții cu ele?

În ce domenii ești sceptic, cu privire la puterea Domnului?

Care crezi că sunt nevoile pe care vrea Isus să le împlinești tu prin puterea Lui?

Care sunt oile, oițele sau mieluşei pe care trebuie să îi hrănești?

Care sunt „pâinile și peștii” tăi?

Marcu 6:45-56 Lupta cu valorile și cu inima împietrită continuă

Marcu 6:45 *Îndată, Isus a silit pe ucenicii Săi să intre în corabie, și să treacă înaintea Lui de cealaltă parte, spre Betsaida. În timpul acesta, El avea să dea drumul nordului. 46. După ce și-a luat rămas bun de la norod, S-a dus în munte, ca să Se roage. 47. Când s-a înserat, corabia era în mijlocul mării, iar Isus era singur pe țârm. 48. A văzut pe ucenici că se necăjesc cu vâslirea, căci vântul le era împotrivă. Și într-a patra strajă din noapte, a mers la ei, umblând pe mare, și voia să treacă pe lângă ei. 49. Când L-au văzut ei umblând pe mare, li s-a părut că este o nălucă, și au țipat; 50. pentru că toți L-au văzut, și s-au înspăimântat. Isus a vorbit îndată cu ei, și le-a zis: „Îndrăzniți, Eu sunt, nu vă temeți!” 51. Apoi S-a suit la ei în corabie, și a stat vântul. Ei au rămas uimiți și înmărmuriți, 52. căci nu înțeleseseră minunea cu pâinile, fiindcă le era inima împietrită. 53. După ce au trecut marea, au venit în ținutul Ghenezaretului, și au tras la mal. 54. Când au ieșit din corabie, oamenii au cunoscut îndată pe Isus, 55. au alergat prin toate împrejurimile, și au început să aducă pe bolnavi în paturi, pretutindeni pe unde se*

auzea că era El. 56. Oriunde intra El, în sate, în cetăți sau în cătune, puneau pe bolnavi pe piețe, și-L rugau să le dea voie doar să se atingă de poalele hainei Lui. Și toți câți se atingeau de El, erau tămăduiți.

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

A doua traversare a mării este de asemenea un test pentru ucenici. Minunea anterioară trebuia să îi echipeze pentru a face față oricărei crize. Dar, oare, chiar așa să fie?

Ce face Isus cu ucenicii după minunea cu pâinile?

Ce face Isus cu noroadele?

Ce făcea Isus singur pe țarm?

Ce făceau ucenicii în mijlocul mării?

De ce pornește Isus spre ei?

De ce zice Marcu că voia „să treacă pe lângă ei”? Compară cu Exod 33:19-23; 34:6 și 1 Regi 19:11-13. Ce sens are în aceste pasaje expresia „a trece pe lângă”?

Cum li se prezintă Isus ucenicilor Lui?

Cine s-a mai prezentat ca „Eu sunt”? (Exod 3)

De ce crezi că Isus se prezintă ucenicilor așa?

Ce s-a întâmplat când Isus s-a urcat în barca lor?

Ce reacție au ucenicii?

De ce nu înțeleseseră minunea cu pâinile?

Ce s-a întâmplat când au ieșit din corabie?

Cum îți explici că mulțimile de bolnavi se vindecă doar atingându-se de haina lui Isus, iar ucenicii au inima împietrită?

UCENICUL *Îndată*: *Fapte, nu doar vorbe* (Aplicarea corectă și imediată a învățăturii)

Din ce cauză se împietrește inima credinciosului și astăzi? (Evrei 3:12, 13 ș.a.)

Când ți s-a întâmplat să te uimești de Cuvântul sau puterea Domnului, iar când ai fost pus la test ai căzut? Povestește o situație.

Cum „trece pe lângă” noi Mântuitorul și astăzi? Cum ți se descoperă Isus personal ca Dumnezeu?

Expresia „a trece pe lângă” din Marcu 6:48 se regăsește în Exod 33:22; 34:6 și 1 Regi 19:11, unde Yahve Însuși li se arată lui Moise, respectiv lui Ilie, ambii fiind în mijlocul unei crize. Expresia nu înseamnă „a vrea să treacă neobservat”, ci dimpotrivă se referă la o epifanie, care să aducă liniște în mijlocul unei furtuni. Frica și prezentarea „Eu sunt!” se regăsesc în contextul unor astfel de epifanii. „A trece pe lângă” în acest context înseamnă un act revelator al lui Dumnezeu față de poporul Său în perioade de disperare. Ucenicii cred că este o fantomă și țipă. După minunea cu pâinile, care trebuia să le întărească credința în El, Isus le dă ocazia să demonstreze credința, din nou pe mare. Era specific istoriei lor: traversarea mării și mana din pustiu. Ucenicii erau într-un program complet de instruire, aplicare, testare. Au falimentat din nou. Marcu 6:52 ne descoperă cauza: starea inimii (împietrită, pentru că nu înțeleseseră minunea cu pâinile). Ce era de înțeles? Marcu subliniază pas cu pas lipsa lor de discernământ (4:12; 6:52; 8:17, 21; 6:52; 8:17). În contrast cu ucenicii, care nu-L recunosc pe Isus, mulțimile Îl recunosc imediat (6:54).

Apropierea de Dumnezeu: prin ascultarea de Cuvântul Lui sau prin respectarea datinilor omenești?

Marcu 7:1-30

În pasajul anterior am observat că Isus se așteaptă ca ucenicii să vadă și să împlinească nevoile altora, prin puterea Lui de a purta de grijă, nu prin abilitățile lor. Ucenicii au văzut cu ochii lor, au pipăit cu mâinile lor minunea cu pâinile, dar n-au înțeles-o. La test au căzut din nou.

Pasajul din lecția aceasta pune față în față bărbații farisei și femeia feniciană cu credință autentică. Ceea ce ne permite accesul la Dumnezeu este credința care produce ascultare de Cuvântul Lui, nu supunerea fățarnică față de unele reguli omenești, care par pioase.

Marcu 7:1 *Fariseii și câțiva cărturari, veniți din Ierusalim, s-au adunat la Isus. 2. Ei au văzut pe unii din ucenicii Lui prânzind cu mâinile necurate, adică nespălate. 3. Fariseii, însă, și toți Iudeii nu mănâncă fără să-și spele cu mare băgare de seamă mâinile, după datina bătrânilor. 4. Și când se întorc din piață, nu mănâncă decât după ce s-au scaldat. Sunt multe alte obiceiuri pe care au apucat ei să le țină, precum: spălarea paharelor, a ulcioarelor, a căldărilor și a paturilor. 5. Și Fariseii și cărturarii L-au întreat: „Pentru ce nu se țin ucenicii Tăi de datina bătrânilor, ci prânzesc cu mâinile nespălate?” 6. Isus le-a răspuns: „Fățarnicilor, bine a prorocit Isaia despre voi, după cum este scris: „Norodul acesta Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine. 7. Degeaba Mă cinstește ei, dând învățături care nu sunt decât niște porunci omenești.” 8. Voi lăsați porunca lui Dumnezeu, și țineți datina așezată de oameni, precum: spălarea ulcioarelor și a paharelor; și faceți multe alte lucruri de acestea.” 9. El le-a mai zis: „Ați desființat frumos porunca lui Dumnezeu, ca să țineți datina voastră. 10. Căci Moise a zis: „Să cinstești pe tatăl tău și pe mama ta”; și: „Cine va grăi de rău pe tatăl său sau pe mama sa, să fie pedepsit cu moartea.” 11. Voi, dimpotrivă, ziceți: „Dacă un om va spune tatălui său sau mamei sale: „Ori cu ce te-aș putea ajuta, este „Corban”, adică dat lui Dumnezeu, face bine; 12. și nu-l mai lăsați să facă nimic pentru tatăl sau pentru mama sa. 13. Și așa, ați desființat Cuvântul lui Dumnezeu, prin datina voastră. Și faceți multe alte lucruri de felul acesta!”*

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

Care este acuzația fariseilor la adresa ucenicilor?

Ce respectau fariseii cu sfințenie?

De ce crezi că aveau atâtea ritualuri de curățire?

De unde crezi că venea datina bătrânilor, pe care ei o respectau cu mare strictețe?

Cum le răspunde Isus?

La ce se referă contrastul dintre cinstirea lui Dumnezeu cu buzele și cinstirea din inimă?

Cu ce pune Isus în contrast datinile omenești?

Care era deosebirea semnificativă dintre datina oamenilor și Cuvântul lui Dumnezeu?

Care era atitudinea fariseilor față de Cuvântul lui Dumnezeu? Dar față de datinile lor?

De ce crezi că le era mai la îndemână să respecte datinile omenești, decât poruncile divine?

Ce înseamnă că „au desființat Cuvântul lui Dumnezeu” prin datina lor?

UCENICUL Îndată: *Fapte, nu doar vorbe* (Aplicarea corectă și imediată a învățaturii)

Care sunt datinile, care nu sunt din Cuvântul lui Dumnezeu, dar pe care le respectă românii evlavioși?

De unde au apărut aceste obiceiuri în neamul nostru?

De ce crezi că sunt români care nu cunosc Cuvântul lui Dumnezeu deloc, dar cunosc și țin foarte mult la datini și obiceiuri?

Ce datini de astăzi desființează Cuvântul lui Dumnezeu? Cum?

Ce datini și obiceiuri crezi că avem în biserica noastră?

Cum pot fi acestea armonizate cu Scriptura?

De ce legalismul nu produce spiritualitate?

Cum rodește Cuvântul lui Dumnezeu în noi spiritualitate (gândire, vorbire, acțiune duhovnicească, nu lumească)?

Legalismul, adică supunerea față de reguli omenești în detrimentul poruncilor divine, este o capcană extrem de periculoasă și astăzi. O analiză periodică pentru depistarea gradului de legalism este o măsură preventivă foarte benefică pentru sănătatea spirituală. Părerile personale despre aspecte ale vieții pe care Cuvântul nu le reglementează clar, dar pe care le impunem noi altora, ca bază de acceptare în fața lui Dumnezeu, înseamnă legalism (părerii despre sport, politică, alimentație, ritualuri bisericești, diverse cărți, filme, muzica din biserică, haine, purtarea podoabelor etc.)

Accentul în această secțiune este pus pe ce te întinează și ce te face acceptabil înaintea lui Dumnezeu. Ascultarea de Cuvântul lui Dumnezeu este adevăratul criteriu pentru puritate, nu supunerea evlavioasă față de reguli omenești. Gândurile și faptele păcătoase îl întinează pe om, nu încălcarea unor reguli omenești. Spălarea mâinilor era cerută de Dumnezeu doar preoților înainte de a consuma lucrurile sfinte. „Datina bătrânilor” a extins aceste prescripții pentru tot poporul în perioada rabinică, prin Talmud (tradițiile orale ale evreilor).

Marcu 7:14-23 Ce iese din inima ta te întinează, nu ce intră în gură!

Marcu 7:14 În urmă, a chemat din nou noroadele la Sine, și le-a zis: „Ascultați-Mă toți și înțelegeți. 15. Afară din om nu este nimic care, intrând în el, să-l poată spurca; dar ce iese din om, aceea-l spurcă. 16. Dacă are cineva urechi de auzit, să audă.” 17. După ce a intrat în casă, pe când era departe de norod, ucenicii Lui L-au întrebat despre pilda aceasta. 18. El le-a zis:

Acest pasaj subliniază în primul rând o problemă a „inimii”. Și curăția și necurăția pornesc din inimă, din interior (7:21, 23), nu din exterior (7:15, 18). În înțelegerea lui Isus, puritatea morală are de-a face cu ascultarea de Cuvântul lui Dumnezeu. Fariseii, de partea lor, promovau o falsă evlavie bazată pe păzirea unor porunci omenști, fără să le pese că păcătuiesc împotriva lui Dumnezeu în inima lor. „Inima” reprezintă centrul personalității. Necurăția morală vine din interior, din inimă, nu din exterior, de la nespălarea rituală a mâinilor. Și tradiția fariseică, și Isus erau preocupați deopotrivă de sfințenie înaintea lui Dumnezeu, dar calea de sfințire era diferită. Fariseii impun respectarea datinilor omenști, Isus pretinde împlinirea poruncilor dumnezeiești.

Nimic din „afară” nu-l poate întina pe om. Legea mozaică face distincție între „întinarea rituală” și „întinarea morală”. Cartea Levitic 12:1-15:33 spune că un om poate deveni necurat din punct de vedere ritual prin acțiuni independente de voința lui, cum ar fi apariția unei boli, atingerea involuntară de un trup mort etc. Această necurăție rituală nu era vinovată, nu era păcătoasă. Pe când încălcarea intenționată sau chiar fără voie a poruncilor morale era pedepsită aspru, pentru că era necurăție morală, vinovată. Isus nu desființează neapărat sistemul ritualic evreiesc, ci doar reasează prioritățile: mai întâi Cuvântul lui Dumnezeu și interiorul omului, apoi regulile omenști și aspectele exterioare. Ceea ce întinează cu adevărat sunt păcatele care ies din inimă 7:21-23. Întinarea are la bază păcatul, adică încălcarea poruncilor divine, nu nonconformismul față de un sistem cultic, religios, omenesc. Nici chiar ucenicii nu înțeleg pe deplin principiul exprimat de Isus în 7:17, 18, și anume importanța acordată inimii în raport cu orice alt factor extern. Pasajul următor subliniază și mai mult contrastul dintre credința din inimă și factorii externi, periferici (etnia, genul).

Marcu 7:24-30 Apropie-te de Dumnezeu prin credința din inimă!

Marcu 7:24 *Isus a plecat de acolo, și S-a dus în ținutul Tirului și al Sidonului. A intrat într-o casă, dorind să nu știe nimeni că este acolo; dar n-a putut să rămână ascuns. 25. Căci îndată, o femeie, a cărei fetiță era stăpânită de un duh necurat, a auzit vorbindu-se despre El, și a venit de s-a aruncat la picioarele Lui. 26. Femeia aceasta era o grecoaică, de obârșie Siro-feniciană. Ea îl ruga să scoată pe dracul din fiica ei. 27. Isus i-a zis: „Lasă să se sature mai întâi copiii; căci nu este bine să iei pâinea copiilor, și s-o arunci la căței.” 28. „Da, Doamne”, I-a răspuns ea; „dar și căței de sub masă mănâncă din fărâmiturile copiilor.” 29. Atunci Isus i-a zis: „Pentru vorba aceasta, du-te; a ieșit dracul din fiica ta.” 30. Și când a intrat femeia în casa ei, a găsit pe copilă culcată în pat; și ieșise dracul din ea.*

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

Unde a plecat Isus? Localizează pe hartă.

În ce țară se găsesc astăzi aceste orașe antice?

Prin ce erau recunoscuți fenicienii în vremurile antice?

De ce ar fi vrut Isus să nu știe nimeni că a venit? De ce nu a reușit?

Cine și cu ce problemă Îl caută?

Ce o descalifica pe această femeie să se apropie de Isus, după cutumele evreiești?

Cum explici răspunsul dat de Isus acestei femei îndurerate?

De ce femeia aceasta nu pare că s-a simțit jignită?

Ce răzbate din răspunsul femeii?

Unde te-ai întâlnit cu firimituri în evanghelia după Marcu?

Ce L-a determinat pe Isus s-o asculte?

Cum recunoști cuvintele credinței?

UCENICUL *Îndată*: *Fapte, nu doar vorbe* (Aplicarea corectă și imediată a învățăturii)

Față de ce oameni care nu arată bine în exterior ai prejudecăți?

Ce ne învață Iacov în acest sens? (Iacov 2:1-9)

Ți s-a întâmplat să primești un răspuns care te-a jignit sau, cel puțin, care nu ți-a picat bine? Cum ai reacționat?

Cum deosebești cuvintele credinței de vorbele goale?

Ce înveți de la femeia aceasta?

Isus pleacă într-un ținut necurat, întâlnește o femeie păgână, care avea o fiică cu un duh necurat. Nimic din factorii exteriori nu o califică pe această femeie să se apropie de Dumnezeu, dar credința din inimă o face curată, astfel încât să se apropie de Dumnezeu. Standardele de puritate morală ale lui Isus erau cu totul diferite de ale fariseilor, care ar fi exclus din start o astfel de femeie siro-feniciană. Abilitatea acestei femei de a întoarce „motivul pâinilor” în favoarea ei, spre deosebire de ucenici, care nu au înțeles „minunea cu pâinile”, o califică să fie un ucenic adevărat. Firimiturile strânse de ucenici după miracolul cu pâinile sunt suficiente pentru credința femeii feniciene. Ea nu pretinde ce este „al copiilor”, ci „firimiturile” care rămân în urma belșugului miraculos care îi îndestulează pe copii. Răspunsul femeii îl uimește atât de mult pe Isus, încât îi dă ce a cerut. Credința s-a exprimat foarte natural prin acel răspuns. Fariseii au desființat Cuvântul, în timp ce femeia păgână rostește cuvântul credinței... urmat de ascultarea credinței. Se duce acasă așa cum îi cere Isus și își găsește fiica eliberată. Astfel, ea, pe care nimic din exterior nu o recomandă ca o credincioasă acceptabilă înaintea lui Dumnezeu, demonstrează că are în interior o inimă plină de credință și ascultare; astfel se apropie și este primită de Fiul lui Dumnezeu.

„Surzenia” și „orbirea” ucenicilor *Marcu 7:31-8:26*

În paragraful anterior am observat că ceea ce face posibilă apropierea noastră de Dumnezeu este ascultarea și credința din inimă, nu ritualurile exterioare ale unei religii bine organizate.

În lecția aceasta este relatată a doua înmulțire a pâinilor, flancată de două miracole ale percepției: vindecarea unui surdomut și vindecarea progresivă a orbului din Betsaida. Isus își reafirmă puterea de a purta de grijă pentru pâinea cea de toate zilele, iar ucenicii ar trebui să aibă o percepție corectă asupra persoanei și misiunii sale.

Cu acest pasaj se încheie prima parte a evangheliei după Marcu, care accentuează ideea că ucenicii Îl urmau pe Isus fără să înțeleagă cine era El de fapt (8:17-21). Marcu, inspirat de Duhul Sfânt, ilustrează „surzenia” și „orbirea” ucenicilor, care Îl urmează pe Isus fără discernământ spiritual. Spre deosebire de „surzenia” și „orbirea” fariseilor, „surzenia” și „orbirea” ucenicilor este tratabilă. Partea a doua a evangheliei, care începe odată cu declarația lui Petru și vestirea morții lui Isus la Ierusalim, îi pregătește pe ucenici pentru vindecare.

Marcu 7:31-37 Cine are urechi să audă!

Marcu 7:31 *Isus a părăsit ținutul Tirului, și a venit iarăși prin Sidon la marea Galileii, trecând prin ținutul Decapole. 32. I-au adus un surd, care vorbea cu anevoie, și L-au rugat să-și pună mâinile peste el. 33. El l-a luat la o parte din norod, i-a pus degetele în urechi, și i-a atins limba cu scuipatul Lui. 34. Apoi, și-a ridicat ochii spre cer, a suspinat, și a zis: „Efata”, adică: „Deschide-te!” 35. Îndată, i s-au deschis urechile, i s-a dezlegat limba, și a vorbit foarte deslușit. 36. Isus le-a poruncit să nu spună nimănui; dar cu cât le porunceam mai mult, cu atât Îl vesteau mai mult. 37. Ei erau uimiți peste măsură de mult, și ziceau: „,Toate le face de minune; chiar și pe surzi îi face să audă, și pe muți să vorbească.”*

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

Urmărește pe hartă traseul lui Isus. Unde pleacă din Tir și Sidon?

Prin ce era deosebit ținutul Decapole?

Cu ce problemă este întâmpinat Mântuitorul?

Ce face Isus diferit la această vindecare față de cele anterioare?

Ce zic martorii acestei minuni?

UCENICUL Îndată: *Fapte, nu doar vorbe* (Aplicarea corectă și imediată a învățaturii)

Cum se manifestă „surzenia” spirituală în viața ta de credință?

Ce înveți de la Samuel despre ascultare? Dar din Psalmul 62:11?

Ce crezi că poți face ca să ți se deschidă urechile față de Cuvântul Domnului și față de strigătele altora?

Marcu 8:1-9 Pâinea cea de toate zilele

Marcu 8:1 *În zilele acelea, fiindcă se strânsese din nou mult norod, și n-avea ce mânca, Isus a chemat pe ucenicii Săi, și le-a zis: 2. „Mi-e milă de norodul acesta; căci iată că de trei zile stau lângă Mine, și n-au ce mânca. 3. Dacă le voi da drumul acasă flămânzi, au să leșine de foame pe drum, fiindcă unii din ei au venit de departe.” 4. Ucenicii I-au răspuns: „Cum ar putea cineva să sature cu pâine pe oamenii aceștia, aici într-un loc pustiu?” 5. „Câte pâini aveți?” i-a întrebat Isus. „Șapte”, I-au răspuns ei. 6. Atunci a poruncit norodului să șadă pe pământ; a luat cele șapte pâini; și, după ce a mulțumit lui Dumnezeu, le-a frânt și le-a dat ucenicilor Săi ca să le împartă; și ei le-au împărțit norodului. 7. Mai aveau și câțiva peștișori: și Isus, după ce i-a binecuvântat, a poruncit să-i împartă și pe aceia. 8. Au mâncat și s-au săturat; și au ridicat șapte coșnițe, pline cu rămășițele de fărâmituri. 9. Erau aproape patru mii de inși. În urmă Isus le-a dat drumul.*

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

Citește și analizează asemănări și deosebiri între acest miracol al pâinilor

Isus are puterea să poarte de grijă pentru pâinea zilnică, iar ucenicii trebuie să se încreadă în puterea Lui. Ideea discernământului ucenicilor este centrală în acest pasaj final al părții întâi. Ucenicii eșuează din nou în a înțelege lucrările și cuvintele lui Isus, iar El îi mustră foarte dur (8:13-21).

Sunt asemănări, dar și deosebiri semnificative între cele două minuni cu pâinile. Ambele sunt urmate de plecarea pe mare cu corabia, dar mesajul din barcă este diferit. Rolul ucenicilor este diferit în cele două (prima dată e inițiativa ucenicilor, pe când a doua oară Isus îi abordează pe ei). În primul miracol de înmulțire a pâinilor accentul se pune pe abilitatea și împuternicirea ucenicilor de a purta grijă „oilor” fără păstor. În al doilea caz, minunea cu pâinile evidențiază puterea lui Isus de a împlini nevoile tuturor, chiar și ale neamurilor păgâne. A doua minune a înmulțirii pâinilor are loc în ținutul neamurilor, după două vindecări ale neevreilor; astfel, extinderea binecuvântării la neamuri, firimiturile de care au parte și căteii sunt ilustrate foarte bine. „Coșurile” (*spyris*) din 8:8 sunt diferite de „coșurile” din 6:43 (*kophinos*, un termen mult mai specific iudaic); distincția dintre cele două tipuri de coșuri este mai evidentă și în traducerea românească în 8:19, 20 unde sunt folosiți doi termeni diferiți „coșuri” și „coșnițe” (așa cum e de fapt și în original). Cele șapte coșuri pot fi o cifră cu rezonanță elenistă (vezi cei șapte diaconi). La a doua minune nu mai apare referința „oi fără păstor”, ci se menționează că oamenii „sunt veniți de departe”, ceea ce este o expresie pentru neamuri („cei de departe aduși aproape”).

Marcu 8:10-21 Tot nu înțelegeți?

Marcu 8:10 *Isus a intrat îndată în corabie cu ucenicii Săi, și a venit în părțile Dalmanutei. 11. Fariseii au venit deodată, și au început o ceartă de vorbe cu Isus; și, ca să-L pună la încercare, I-au cerut un semn din cer. 12. Isus a suspinat adânc în duhul Său, și a zis: „Pentru ce cere neamul acesta un semn? Adevărat vă spun că neamului acestuia nu i se va da deloc un semn.” 13. Apoi i-a lăsat, și a intrat iarăși în corabie, ca să treacă de cealaltă parte. 14. Ucenicii uitaseră să ia pâini; cu ei în corabie n-aveau decât o pâine. 15. Isus le dădea în grijă, și le zicea: „Luați seama, să vă păziți bine de aluatul Fariseilor și de aluatul lui Irod!” 16. Ucenicii se gândeau și ziceau între ei: „Fiindcă n-avem pâini.” 17. Isus a înțeles lucrul acesta, și le-a zis: „Pentru ce vă gândiți că n-aveți pâini? Tot nu pricepeți și tot nu înțelegeți? Aveți inima împietrită? 18. Aveți ochi, și nu vedeți? Aveți urechi, și nu auziți? Și nu vă aduceți aminte deloc? 19. Când am frânt cele cinci pâini la cei cinci mii de bărbați, câte coșuri pline cu fărâmituri ați ridicat?” „Douăsprezece”, I-au răspuns ei. 20. „Și când am frânt cele șapte pâini la cei patru mii de bărbați, câte coșnițe pline cu fărâmituri ați ridicat?” „Șapte”, I-au răspuns ei. 21. Și El le-a zis: „Tot nu înțelegeți?”*

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

Cum este întâlnirea dintre Isus și farisei? De ce se ceartă?

De ce crezi că nu le dă niciun semn?

Ce îi avertizează Isus pe ucenicii Săi în barcă?

Ce vrea să spună?

Ce înțeleg ucenicii?

Care crezi că este cauza acestei înțelegeri defectuoase?

Care era aluatul fariseilor? Dar al lui Irod?

Redă mai jos muștrările aduse de Isus ucenicilor Săi?

Care era așteptarea lui Isus față de ei?

De ce totuși nu pricepeau nimic din ce le spune și din ce face Isus?

UCENICUL *Îndată*: *Fapte, nu doar vorbe* (Aplicarea corectă și imediată a învățaturii)

Ți s-a întâmplat să înțelegi greșit ce a vrut să spună cineva? De ce?

Ți s-a întâmplat să înțelegi greșit Cuvântul Domnului? Cum îți explici?

Ce poți face ca să te asiguri că înțelegi corect ce spune Isus în evanghelii?

Când te-a muștră Isus ultima dată? De ce? Cum?

Care sunt muștrările lui Isus pentru bisericile din Apocalipsa 2 și 3? Care crezi că ni se aplică și nouă?

Ce trebuie să faci când te muștră Dumnezeu?

Dacă nu ții cont de muștrare, ce se va întâmpla?

De ce ne muștră Dumnezeu?

Episodul din barcă, în care ucenicii se îngrijorează că nu le ajunge o pâine la toți, precum și interpretarea metaforică a spuselor lui Isus, care trebuiau înțelese literal, subliniază orbirea spirituală a ucenicilor la acel moment dat, în ciuda miracolelor văzute cu ochii lor, și surzenia lor față de cuvintele lui Isus. Vestea bună este că Isus poate vindeca și surzenia și orbirea. Răspunsul lor din 8:4, interpretarea greșită a cuvintelor lui Isus (8:16) și mai ales muștrarea dură din partea Mântuitorului (8:17-21) descoperă cât de gravă era orbirea lor. Parcă n-au învățat nimic din experiența anterioară. Cel care a hrănit cinci mii de bărbați, oare nu poate hrăni acum patru mii? De ce nu le-a folosit la nimic minunea anterioară?

Fariseii vin și cer un semn de la Isus (8:10-12), dar Isus refuză să le dea vreun semn. De ce? Pentru că nu le folosea la nimic câtă vreme nu aveau credință și nu

înțelegeau cine este El cu adevărat. Ucenicii dovedesc că Isus a avut dreptate. Și dacă le-ar fi dat un semn, nu le-ar fi folosit la nimic. Ucenicii au avut multe semne și încă nu au înțeles cine este Isus.

Mustrarea extrem de dură adresată de Isus ucenicilor încheie prima parte a evangheliei după Marcu (1:1-8:26), confirmând trista realitate a ucenicilor care Îl urmau pe Isus fără discernământ spiritual, fără să înțeleagă cine este El cu adevărat. *Tot nu pricepeți... nu înțelegeți? Aveți inima împietrită?... Tot nu înțelegeți?* Împietrirea inimii este o acuzație adusă de Isus fariseilor (3:5) și ucenicilor după prima minune cu pâinile (6:52). *Tot nu înțelegeți?* Rezumă tot ce făcuse Isus până atunci, tot ce spusese până în acel moment. Iar ei, în ciuda acestora, tot nu înțelegeau; rămâneau tot orbi și surzi.

Se pare că în acel moment, ucenicii nu erau mai buni decât fariseii. Aceste muștrări au mai apărut și până aici și vor mai apărea și după acest episod cu pâinile, dar aici sunt la o intensitate maximă. Se apropie punctul culminant al relatării, apoi începe coborârea... Vestea bună este că Învățătorul are leac și pentru orbire și pentru surzenie. Cele două vindecări care încadrează a doua înmulțire a pâinilor dovedește asta.

Marcu 8:22-26 Vezi ceva? Văd niște oameni... ca niște copaci

Marcu 8:22 *Au venit la Betsaida; au adus la Isus un orb, și l-au rugat să Se atingă de el. 23. Isus a luat pe orb de mână, și l-a scos afară din sat; apoi i-a pus scuipat pe ochi, și i-a pus mâinile peste el, și l-a întrebat: „Vezi ceva?” 24. El s-a uitat, și a zis: „Văd niște oameni umblând, dar mi se par ca niște copaci.” 25. Isus i-a pus din nou mâinile pe ochi; i-a spus să se uite țintă; și când s-a uitat, a fost tămăduit, și a văzut toate lucrurile deslușit. 26. Atunci Isus l-a trimis acasă, și i-a zis: „Să nu intri în sat, și nici să nu spui cuiva în sat.”*

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

Ce este diferit în vindecarea acestui orb?

Ce înseamnă „oameni ca niște copaci”?

De ce crezi că Isus îl vindecă în două etape și nu dintr-odată?

De ce crezi că Isus nu folosește același tipar de vindecare la toți orbii?

UCENICUL *Îndată*: *Fapte, nu doar vorbe* (Aplicarea corectă și imediată a învățării)

Ți s-a întâmplat să citești un text de două ori, pentru că nu ai înțeles de prima dată? De ce a doua oară ai înțeles?

De ce crezi că n-ar trebui să ne mulțumim cu jumătate de minune?

De ce mulți ucenici de azi nu văd clar adevărurile lui Dumnezeu, ci în ceață sau deloc?

Cum se poate vindeca orbirea spirituală? (Apocalipsa 3:17-19)

Cele două miracole sunt minuni care vizează mijloacele de percepție, auzul și vederea. Plasate la finalul primei secțiuni, cele două miracole diagnostichează starea ucenicilor și oferă speranță de vindecare. Vindecarea în două etape a orbului (relatăată dintre toți evangheliștii doar de Marcu) arată că prima etapă a trecut pentru ucenici (să înțeleagă cine este El) și că pentru o vindecare deplină trebuie să parcurgă și a doua etapă (să accepte misiunea Lui). Vederea neclară în prima fază („oameni ca niște copaci”) ilustrează vederea neclară a ucenicilor. Începuseră să vadă, să înțeleagă câte ceva despre Isus, dar erau departe de o înțelegere deplină. Abia după învierea Sa, după ce vor fi acceptat misiunea Sa (moartea și învierea), abia atunci vor înțelege clar și deplin. Atunci vor începe să vorbească despre Isus, pentru că limba nu are ce vorbi, dacă urechile nu aud și dacă ochi nu văd. Ei aveau să spună mai târziu: „noi nu putem să nu *vorbim* despre ce am *văzut* și am *auzit*...” (Fapte 4:20); „ce am *văzut* cu ochii noștri, ce am *auzit* cu urechile noastre, aceea *vă vestim* și vouă...” (1 Ioan 1:1, 3).

Astfel, vindecarea orbului face tranziția spre a doua secțiune a evangheliei, în care Isus anunță pentru prima dată că trebuie să moară la Ierusalim și că va învia. Această a doua secțiune (8:27-10:45), care-L prezintă pe Isus pe drum spre Ierusalim, este încadrată între două pasaje care relatează vindecarea unor orbi (8:22-26 și 10:46-52).

Partea a II-a

În drum spre CRUCE *Marcu 8:27-10:45*

Imaginea de ansamblu a Evangheliei după Marcu

ROBUL în acțiune! Iată UCENICIA!

- **1:1-8:30 - Știi cine te cheamă? FIUL LUI DUMNEZEU**

O succesiune de imagini ale Robului în acțiune până la un punct culminant: *Tu ești Hristosul!* (8:29)

- **8:31-10:52 Accepți misiunea Lui? CRUCEA**

„Pe drum” îngroziți după El spre Ierusalim (trei anunțuri ale crucii 8:31; 9:31; 10:32-34)

- **11:1-16:8(20) Rămâi credincios lui Isus? MĂRTURIA**

Arcul de Triumf al Robului: *A înviat... merge înaintea voastră... (16:6, 7) Duceți-vă în toată lumea și propovăduiți Evanghelia... (16:15-16) Loialitate sau lepădare?*

Bibliografie consultată

William MacDonald, *Comentar la Noul Testament*

Warren W. Wiersbe, *Comentariu pe Noul Testament*

Sidlow Baxter, *Explore the Book*, Zondervan Publishing House

Abraham Kuruvilla, *Mark, A Theological Commentary for Preachers*

*** *Dicționar biblic*

*** *Biblia*, diverse ediții cu explicații

* Abordarea lui Marcu din perspectiva uceniciei îi este datorată lui W. W. Wiersbe, dar mai ales lui A. Kuruvilla, căruia îi datorez mare parte din ideile teologice și abordarea prezentă în acest ghid. De asemenea, lui S. Baxter îi datorez înțelegerea elementelor specifice lui Marcu în raport cu ceilalți trei evangheliști.

Gloria viitoare *Marcu 8:27-9:13*

În pasajul anterior am observat că ucenicii nu reușesc să vadă clar cine este Isus, dar vindecarea orbului în două etape oferă speranță că după ce văd mai întâi neclar, în final vor vedea cu claritate.

În pasajul din această lecție intrăm în cea de a doua parte a Evangheliei după Marcu și suntem confrunțați cu prima predicție a morții și învierii lui Isus. Tot în acest paragraf ucenicii întrevăd slava viitoare a lui Isus pe muntele schimbării la față. Ucenicia înseamnă să recunoști cine este Isus pe care-L urmezi, dar și să accepți misiunea Lui în lume, moartea și învierea Sa.

Una din expresiile cheie care apar în această secțiune este „pe drum”. Din 16 referințe la „drum”, „cale”, în toată Evanghelia după Marcu, șapte se regăsesc în această secțiune, cap. 8-10. Tot în această secțiune sunt făcute trei predicții ale morții și învierii la Ierusalim (8:31; 9:31; 10:32-34). Punând împreună cele două observații, *drumul și predicția crucii*, putem afirma că mesajul acestei secțiuni este **drumul spre cruce**. Cele trei predicții au asemănări, dar și deosebiri între ele. De fiecare dată Isus vorbește de moarte, dar și de înviere. În prima predicție, adevărul este spus printr-o vorbire indirectă. În a doua predicție, Isus se adresează direct ucenicilor, iar în a treia există o vorbire directă și alte detalii în plus față de primele două. Ucenicia nu este doar o chemare la a-L cunoaște pe Isus, ca Fiul al lui Dumnezeu, ci și o chemare la a-L urma pe Isus pe drumul crucii. Această a doua secțiune a Evangheliei după Marcu este încadrată de două vindecări a doi orbi, iar între cele două relatări, sunt date învățături ale uceniciei de către Isus în timp ce se aflau în drum spre Ierusalim.

Marcu 8:27-9:1 Modelul uceniciei pentru urmașii lui Isus este modelul misiunii lui Isus: Însuși: lepădarea de sine, suferința și apoi slava.

Marcu 8:27 *Isus a plecat cu ucenicii Săi în satele Cezareii lui Filip. Pe drum le-a pus următoarea întrebare: „Cine zic oamenii că sunt Eu?” 28. Ei I-au răspuns: „Ioan Botezătorul; alții: Ilie; alții: Unul din proroci.” 29. „Dar voi”, i-a întrebat El, „cine ziceți că sunt Eu?” „Tu ești Hristosul!” I-a răspuns Petru. 30. Isus le-a poruncit cu tărie să nu spună nimănui lucrul acesta despre El. 31. Atunci a început să-i învețe că Fiul omului trebuie să pătimizească mult, să fie tăgăduit de bătrâni, de preoții cei mai de seamă și de cărturari, să fie omorât, și după trei zile să învie. 32. Le spunea lucrurile acestea pe față. Petru însă L-a luat de o parte, și a început să-L mustre. 33. Dar Isus S-a întors și S-a uitat la ucenicii Săi, a mustrat pe Petru, și i-a zis:*

„Înapoia Mea, Satano! Fiindcă tu nu te gândești la lucrurile lui Dumnezeu, ci la lucrurile oamenilor.” 34. Apoi a chemat la El norodul împreună cu ucenicii Săi, și le-a zis: „Dacă voințe cineva să vină după Mine, să se lepede de sine însuși, să-și ia crucea, și să Mă urmeze. 35. Căci oricine va vrea să-și scape viața, o va pierde; dar oricine își va pierde viața din pricina Mea și din pricina Evangheliei, o va câștiga. 36. Și ce folosește unui om să câștige toată lumea, dacă își pierde sufletul? 37. Sau ce va da un om în schimb pentru sufletul său? 38. Pentru că de oricine se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în acest neam preacurvar și păcătos, Se va rușina și Fiul omului, când va veni în slava Tatălui Său împreună cu sfinții îngeri.” **Marcu 9:1** El le-a mai zis: „Adevărat vă spun, că sunt unii din cei ce stau aici, care nu vor muri până nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu venind cu putere.”

PE CINE URMEZI?(Învățătura teologică a textului biblic)

De unde pleacă Isus și încotro merge?

Ce întrebare le pune Isus ucenicilor?

Unde se găesc atunci când le pune Isus întrebarea?

Pe ce drum erau?

De ce ar fi interesat Isus de ce zic ceilalți despre El?

Care este a doua întrebare?

Ce crezi că-L interesa pe Isus, de fapt, părerea oamenilor sau părerea ucenicilor? De ce?

În ce fel diferă răspunsul lui Petru de ce spun ceilalți?

Petru și ucenicii înțeleseseră cu adevărat cine este Isus? Argumentează.

De ce crezi că Isus le-a poruncit să nu spună nimănui că El este Mesia?

Paragraful 8:27-29 constituie punctul culminant al evangheliei (declarația lui Petru „Tu ești Hristosul”). Aluzii în legătură cu cine este Isus (1:1, 24, 34; 4:41, 6:3) și chiar afirmații explicite s-au mai făcut și până la acest punct, dar în acest pasaj Isus întreabă explicit, iar Petru răspunde foarte exact. Atât ucenicii, cât și mulțimile, chiar și demonii, știau câte ceva despre Isus, dar nimeni nu avea o înțelegere deplină a misiunii pentru care El venise. Isus Își dezvăluie pentru prima dată misiunea în legătură cu descrierea persoanei Lui. Da, este Hristosul, așa cum a afirmat Petru, dar un Mesia care a venit să sufere, să fie respins, să moară și să învie a treia zi din morți.

Unii teologi cred că nu este lipsit de semnificație faptul că Isus face această primă predicție a morții și învierii lui tocmai în Cezareea lui Filip, unde Irod construisese un templu dedicat lui Cezar Augustus. Cultul împăratului presupunea și credința că el este fiul suprem al zeilor. Isus afirmă exact aici că El este adevăratul rege de drept și de fapt, Fiul Dumnezeuului celui atotputernic. În gândirea iudaică, Mesia era prin excelență regele iudeilor. Acesta a fost și capul de acuzare scris pe cruce, deasupra lui Isus. Așa se explică perplexitatea ucenicilor descrisă în această secțiune în fața triplei predicții făcute de Isus că El, Mesia, regele, trebuie să moară. Regii sunt prin definiție exponenții puterii și nu victimele. Faptul că Isus le interzice atât orbului vindecat, cât și ucenicilor să vorbească despre El, înseamnă că nici orbul, nici ucenicii nu au înțeles cu adevărat cine era Isus și care era misiunea Lui. Doar cei care Îi înțeleg deplin identitatea și misiunea au dreptul să-L proclame pe Isus. Proclamarea unui altfel de Isus și a unei alte misiuni decât cea adevărată este nepermisă pe calea uceniciei.

Ce învățătură le-a dat Isus imediat după declarația lui Petru?

Cum au primit ucenicii vestea morții și a învierii Mântuitorului?

Ce reacție a avut Petru? De ce?

Cum se explică mustrarea dură pe care i-o face Petru lui Isus și Isus lui Petru?

Care este chemarea pe care o face Isus ucenicilor?

Ce legătură este între ucenicie, lepădarea de sine, cruce?

Care este contabilitatea simplă a ucenicului?

Reacția violentă a lui Petru față de Isus în urma predicției morții Sale, cât și răspunsul Mântuitorului ilustrează diferența majoră între ce avea Isus de gând să facă și ce așteptări aveau ucenicii. Misiunea lui Isus este și misiunea ucenicilor săi. Imediat după prezicerea misiunii sale, Isus îi cheamă pe ucenici să-L urmeze: „Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să Mă urmeze.” Aceasta este o chemare la a-ți pierde viața de aici pentru a câștiga viața de dincolo, o chemare la glorie prin suferință. Pentru Petru, Isus este Mesia. Isus însă schimbă imediat apelativul și se numește pe Sine Fiul Omului. Este greu pentru Petru să înțeleagă un Mesia fără glorie, un Fiu al Omului diferit de cel din cartea lui Daniel. Nu știm sigur dacă Petru nu a înțeles ce a spus Isus sau nu a vrut să accepte ce a spus Isus. Totuși faptul că Îl muștră pe Isus lasă să se înțeleagă că a priceput ce a spus Isus, dar i s-a părut inacceptabil.

Care este lecția rușinii?

Ce legătură este între „Fiul omului” din 8:31 și „Fiul omului” din 8:38?

UCENICUL *Îndată*: *Fapte, nu doar vorbe* (Aplicarea corectă și imediată a învățăturii)

Cine este Isus pentru lumea de astăzi?

Cine este Isus pentru tine?

Ce așteptări ai de la Isus?

Ce așteaptă Isus să faci tu ca ucenic al Lui?

Ce înseamnă practic astăzi expresiile care definesc ucenicia: „să se lepede de sine, să-și ia crucea și să mă urmeze”?

Care este cel mai mare câștig al tău ca ucenic al lui Isus?

Ce ești gata să pierzi pentru a-ți câștiga sufletul?

Care sunt lucrurile la care ții foarte mult și îți pun în pericol sufletul?

În ce situații te-ai rușinat cu Isus?

Ce te ajută să învingi rușinea?

Faptul că Isus spune în continuare că cine se va rușina de Fiul Omului va avea parte de același tratament când va veni Fiul Omului în slavă poate însemna că lui Petru îi era rușine cu un astfel de Isus, de Mesia. Această secțiune îi prezintă pe ucenici urmându-L îngroziți pe Isus spre Ierusalim, îngroziți de ceea ce El continua să afirme, iar lor li se părea inacceptabil. Verbul „a muștra” folosit atât în cazul în care Petru Îl muștră pe Domnul, cât și în cazul în care Isus îl muștră pe Petru este folosit și atunci când Isus muștră durerile necurate. Isus identifică clar și explicit influența Satanei asupra gândirii lui Petru și putem deduce, chiar dacă nu se spune explicit că și Petru a considerat că influența suferinței și a morții lui Mesia este de origine demonică.

Verbul „a se lepăda” folosit în acest context cu privire la lepădarea de sine, ca să-L poți urma pe Isus, apare în Marcu doar în acest context și în contextul lepădării lui Petru de Isus (14:30, 31, 72). Ucenicul care nu e gata să se lepede

de sine se va lepăda mai devreme sau mai târziu de Isus. Oricine vrea să-și scape viața o va pierde. Oricine e gata să își piardă viața pentru Isus va câștiga viață în Isus. Chemarea de a lua crucea și de a merge după Isus a fost luată atât de în serios de primii creștini, încât Nero, Vespasian și alți împărați romani au crucificat creștini care se lăudau cu crucea regelui lor. Pentru ei luarea crucii nu a fost ceva metaforic. Crucea era ceva foarte real, fizic. Crucificarea însemna nu doar moarte lentă și agonizantă, ci și moarte publică și rușinoasă. Acești creștini nu s-au rușinat de Isus în viață și nu le-a fost rușine să moară ca El. Pentru ei suferința, rușinea și moartea aveau să fie urmate de glorie, în prezența lui Isus cel glorificat. Pentru cei care au respins misiunea lui Isus și și-au salvat viața de aici, rușinea, suferința și moartea vor fi eterne.

În acest scurt paragraf, Fiul Omului apare în ambele ipostaze: cel venit să sufere (8:31) și cel ce va veni în glorie, conform profeției lui Daniel (8:38). Ucenicii care Îl urmează pe Isus sunt chemați să trăiască după același model, întâi suferința și apoi gloria. Ideea venirii Fiului Omului în slavă conform lui Daniel 7:13, 14 re apare în Marcu 13:26 și 14:62. Predicția din Marcu 9:1, care se referă la contemporanii lui Isus, care nu vor muri până nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu venind cu putere se explică cel mai bine prin pasajul care urmează, manifestarea gloriei pe muntele schimbării la față.

Marcu 9:2-13 Schimbarea la față confirmă gloria viitoare pe care Isus a prezis-o

Marcu 9:2 După șase zile, Isus a luat cu El pe Petru, pe Iacov și pe Ioan, și i-a dus singuri de o parte pe un munte înalt. Acolo S-a schimbat la față înaintea lor. 3. Hainele Lui s-au făcut strălucitoare și foarte albe, de o albeață pe care nici un înălbitor de pe pământ n-o poate da. 4. Ilie li s-a arătat împreună cu Moise, și sta de vorbă cu Isus. 5. Petru a luat cuvântul, și a zis lui Isus: „Învățătorule, este bine să stăm aici; să facem trei colibe: una pentru Tine, una pentru Moise, și una pentru Ilie.” 6. Căci nu știa ce să zică, atât de mare spaimă îi apucase. 7. A venit un nor și i-a acoperit cu umbra lui; și din nor s-a auzit un glas, care zicea: „Acesta este Fiul Meu preaiubit: de El să ascultați!” 8. Îndată, ucenicii s-au uitat împrejur, și n-au mai văzut pe nimeni decât pe Isus singur cu ei. 9. Pe când se pogorau de pe munte, Isus le-a poruncit să nu spună nimănui ce au văzut, până va învia Fiul omului dintre cei morți. 10. Ei au păstrat în ei lucrul acesta, și se întrebau între ei ce să însemne învierea aceea dintre cei morți. 11. Ucenicii I-au pus următoarea întrebare: „Pentru ce zic cărturarii că trebuie să vină întâi Ilie?” 12. El le-a răspuns: „Ilie va veni întâi; și va așeza din nou toate lucrurile; tot așa după cum este scris despre Fiul omului că trebuie să pătimească mult și să fie defăimat. 13. Dar Eu vă spun că Ilie a și venit, și ei i-au făcut ce au vrut, după cum este scris despre el.”

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

Citește și analizează, pune întrebări textului. Extrage adevărurile principale.

Transfigurarea lui Isus este ceva ce ucenicii *văd*. El s-a schimbat la față „înaintea lor” (9:2). Toată scena se adresează vederii. Ucenicii văd strălucirea hainelor, îi văd pe Moise și pe Ilie, văd norul care i-a acoperit și aud glasul din nor. În final „s-au uitat împrejur și n-au mai văzut pe nimeni, decât pe Isus...” (9:8). Când au coborât, Isus le-a zis să nu spună nimănui „ce au văzut” (9:9).

Această slavă manifestată fulgerător pe munte este arvuna gloriei viitoare ce va să vie. Moise și Ilie întruchipează speranța slavei viitoare. Moise și Ilie sunt singurii care au avut parte de o teofanie pe munte (Exod 19; 1 Regi 19:8-18). Așteptarea mesianică a profetului vestit de Moise și a lui Ilie la sfârșitul veacurilor se împlinește pe muntele transfigurării.

Transfigurarea lui Isus promite slava viitoare, dar prezice și suferința iminentă. Petru ar vrea să anuleze episodul suferinței și să celebreze ultima sărbătoare a corturilor acolo pe munte cu Moise și Ilie (Ezechiel 37:27; Zaharia 14:9-11). Ucenicii nu pot accepta perspectiva suferinței lui Isus și resping astfel însăși misiunea lui Isus.

Declarația lui Petru despre Isus (8:29) este urmată de declarația lui Dumnezeu despre Isus (9:7). Porunca lui Dumnezeu care vorbește de pe munte, din nor, ca pe vremea lui Moise, este: ***De El să ascultați!*** Aceasta era concluzia teofaniei. Coborând de pe munte, ucenicii ar fi trebuit să asculte de Isus. Adică să accepte misiunea lui Isus, să se lepede de ei înșiși, să-și ia fiecare crucea și să-L urmeze la Ierusalim, pe drumul spre glorie prin suferință.

Întrebarea ucenicilor despre venirea lui Ilie îi dă ocazia lui Isus să reafirme calea crucii. Se pare că întrebarea lor este stârnită de afirmația lui Isus despre învierea Sa. Isus confirmă că întâi trebuie să vină Ilie, dar completează că Ioan a și venit. *Ilie a și venit, dar ei au făcut cu el ce au vrut*. La fel vor face și cu Fiul omului. Aceasta este esența pasajului: calea victoriei este calea suferinței. Nu există scurtături, nici cale ocolitoare. Drumul spre slavă trece prin suferință. Schimbarea la față le-a arătat o fărâmă de slavă. Acum trebuia să meargă cu speranță pe drum spre Ierusalim.

Slujirea în smerenie *Marcu 9:14-50*

În pasajul anterior am observat că drumul spre slavă trece prin suferință. Ucenicii au văzut pe munte o frântură din slava viitoare, pentru a fi încurajați să-L urmeze pe Isus pe drumul suferinței.

Pasajul principal al acestei lecții ne învață că ucenicii trebuie să rămână smeriți în dependență de Domnul lor. Eșecul celor nouă ucenici rămași în vale în a vindeca copilul completează eșecul celor trei de pe munte în a accepta calea Fiului preaiubit, calea suferinței. Slujirea altora nu se poate face decât în smerenie și dependență de Tatăl. Competiția pentru întâietate, mândria și piedicile trebuie date la o parte, iar ucenicul trebuie să-L urmeze pe Isus cu o atitudine smerită.

În acest pasaj este prezentat ultimul caz de exorcizare din Evanghelia după Marcu, și singurul din partea a doua. Această ultimă exorcizare prezentată este urmată nu de uimire, ca în celelalte cazuri, ci de o explicație mustrătoare pentru neputința spirituală a ucenicilor. De asemenea, imediat după această prezentare extinsă (Marcu oferă mai multe detalii decât oricare dintre ceilalți evangheliști care relatează evenimentul), Mântuitorul anunță pentru a doua oară patimile Sale și învierea.

Marcu 9:14-29 Noi de ce n-am putut?

Marcu 9:14 Când au ajuns la ucenici, au văzut mult norod împrejurul lor și pe cărturari întrebându-se cu ei. 15. De îndată ce a văzut norodul pe Isus, s-a mirat, și a alergat la El să I se închine. 16. El i-a întrebat: „Despre ce vă întrebați cu ei?” 17. Și un om din norod l-a răspuns: „Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care este stăpânit de un duh mut. 18. Oriunde îl apucă, îl trânteste la pământ. Copilul face spumă la gură, scrâșnește din dinți, și rămâne țeapăn. M-am rugat de ucenicii Tăi să scoată duhul, și n-au putut.” 19. „O neam necredincios!” le-a zis Isus. „Până când voi fi cu voi? Până când vă voi suferi? Aduceți-l la Mine.” 20. L-au adus la El. Și, cum a văzut copilul pe Isus, duhul l-a scuturat cu putere; copilul a căzut la pământ, și se zvârcolea făcând spumă la gură. 21. Isus a întrebat pe tatăl lui: „Câtă vreme este de când îi vine așa?” „Din copilărie”, a răspuns el. 22. „Și de multe ori duhul l-a aruncat când în foc, când în apă, ca să-l omoare. Dar dacă poți face ceva, fie-Ți milă de noi și ajută-ne.” 23. Isus a răspuns: „Tu zici: „Dacă poți!”... Toate lucrurile sunt cu puțință celui ce crede!” 24. Îndată tatăl copilului a strigat cu lacrimi: „Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!” 25. Când a văzut Isus că norodul vine în fuga mare spre El, a mustrat duhul necurat, și i-a zis: „Duh mut și surd, îți poruncesc să teși afară din copilul acesta, și să nu mai intri în el.” 26. Și duhul a ieșit, țipând și scuturându-l cu mare putere. Copilul a rămas ca mort, așa că

mulți ziceau: „A murit!” 27. Dar Isus l-a apucat de mână, și l-a ridicat. Și el s-a sculat în picioare. 28. Când a intrat Isus în casă, ucenicii Lui L-au întrebat deoparte: „Noi de ce n-am putut să scoatem duhul acesta?” 29. „Acest soi de draci”, le-a zis El, „nu poate ieși decât prin rugăciune și post.”

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

Ce îi aștepta în vale pe cei trei ucenici și pe Isus, care văzuseră slava pe munte și auziseră vocea Tatălui?

Compară relatarea din Marcu a acestui eveniment cu relatările din Matei 17 și Luca 9. Ce observi?

Care era problema tatălui?

Care era problema ucenicilor?

Ce răzbate din rugăciunea tatălui?

Cum l-a vindecat Isus pe băiat?

Ce reacție a mulțimii este redată de Marcu după vindecare? De ce?

Care este întrebarea ucenicilor în casă?

Ce răzbate din răspunsul lui Isus?

Ce legătură este între rugăciune, post și putere?

Încrederea în sine, nelepădarea de sine, lipsa încrederii în puterea lui Dumnezeu explică eșecul ucenicilor în a scoate demonul din copil. Ucenicul lui Isus ar trebui să fie mai degrabă ca tatăl copilului: umil, rugător, sincer și deplin dependent de Isus, prin credință și rugăciune.

O temă dominantă și în acest pasaj este credința: Isus se plânge că acea generație este „necredincioasă” (9:19); tatălui îi spune că „toate lucrurile sunt cu puțință celui ce crede” (9:23); tatăl mărturisește sincer lipsa de credință rugându-se: „Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!”(9:24). Acest dialog despre credință dintre Isus și tatăl copilului constituie elementul central al pasajului.

În confruntarea ucenicilor cu demonul din copil, aceștia s-au dovedit insuficient de puternici, prea slabi pentru a-l birui (9:18). Exclamația lui Isus „O, neam necredincios...” pare a se referi chiar la ei, la ucenicii neputincioși din cauza lipsei de credință. Iar ei nici măcar nu-și dau seama, pentru că îl iau deoparte pe Isus și îl întreabă: *Noi de ce n-am putut?* În contrast cu ei, tatăl copilului este conștient și sincer preocupat de lipsa lui de credință deplină: *Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!*

Răspunsul lui Isus care se referă la dependența de Tatăl prin rugăciune ne lasă să înțelegem că ucenicii s-au dus bizuindu-se pe abilitățile și pe puterea lor ca să scoată demonul, și nu cerând ajutorul Domnului în rugăciune. Poate experiențele trecute, când mai scosese răci, le-au clădit o încredere în ei înșiși foarte periculoasă pe calea uceniciei. Problema a fost lipsa încrederii în autoritatea lui Isus și prea marea încredere în ei înșiși. Au uitat că ei au doar autoritate delegată. Adevărata autoritate o are doar Isus. De aceea, puterea trebuie cerută de fiecare dată prin rugăciune, afirmându-ne astfel dependența totală de El și smerenia.

Accentul în acest pasaj nu cade pe vindecarea demonizatului, pentru că nu este nicio reacție consemnată ca în celelalte cazuri, ci pe întrebarea chinuitoare a ucenicilor: *Noi de ce nu am putut?* Umilirea i-a învățat ceva despre umilință. Puterea Domnului vine în urma rugăciunii care arată dependența și smerenia, lepădarea de sine și încrederea totală în Dumnezeu. Necredința lor nu se manifestă de data aceasta prin frică și disperare într-o situație de criză (pe mare, furtună, în pustiu fără pâine etc.), ci printr-o prea mare încredere în ei înșiși. Încrederea în sine este totuna cu necredința, adică elimină dependența de Dumnezeu și smerenia.

Cel care se roagă cu smerenie și este ascultat în acest pasaj este tatăl copilului: *Dacă poți face ceva, fie-ți milă de noi și ajută-ne! ... Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!* Aceasta este rugăciunea credinței, a dependenței totale de Isus. O lecție importantă despre suferință pe calea uceniciei este învățată în această împrejurare: conceptul smereniei și al dependenței de voia Tatălui. Acceptarea misiunii lui Isus de către ucenici depinde foarte mult de această lecție. Pasajul următor continuă tema umilinței în slujirea celorlalți.

Marcu 9:30-50

Marcu 9:30 Au plecat de acolo, și au trecut prin Galilea. Isus nu voia să știe nimeni că trece. 31. Căci învăța pe ucenicii Săi, și zicea: „Fiul omului va fi dat în mâinile oamenilor; ei Îl vor omorî, și a treia zi după ce-L vor omorî, va învia.” 32. Dar ucenicii nu înțelegeau cuvintele acestea, și se temeau să-L întrebe. 33. Apoi au venit la Capernaum. Când era în casă, Isus i-a întreat: „Despre ce vorbeați unul cu altul pe drum?” 34. Dar ei tăceau, pentru că pe drum se certaseră între ei, ca să știe cine este cel mai mare. 35. Atunci Isus a șezut jos, a chemat pe cei doisprezece, și le-a zis: „Dacă vrea cineva să fie cel dintâi, trebuie să fie cel mai de pe urmă din toți și slujitorul tuturor!” 36. Și a luat un copilaș, și l-a așezat în mijlocul lor; apoi l-a luat în brațe, și le-a zis: 37. „Oricine primește pe unul din acești copilași, în Numele Meu, Mă primește pe Mine; și oricine Mă primește pe Mine, nu Mă primește pe Mine, ci pe Cel ce M-a trimis pe Mine.” 38. Ioan I-a zis: „Învățătorule, noi am văzut pe un om scoțând draci în Numele Tău; și l-am oprit, pentru că nu venea după noi.” 39. „Nu-l opriți”, a răspuns Isus, „căci nu este nimeni, care să facă minuni în Numele Meu, și să Mă poată grăi de rău îndată după aceea. 40. Cine nu este împotriva noastră, este pentru noi. 41. Și oricine vă va da de băut un pahar cu apă, în Numele Meu, pentru că sunteți ucenici ai lui Hristos, adevărat vă spun că nu-și va pierde răsplata. 42. Dar, dacă va face cineva să păcătuiască pe unul din acești micuți, care cred în Mine, ar fi mai bine pentru el să i se lege de gât o piatră mare de moară și să fie aruncat în mare. 43. Dacă mâna ta te face să cazi în păcat, taie-o; este mai bine pentru tine să intri ciung în viață, decât să ai două mâini, și să mergi în gheenă, în focul care nu se stinge. 44. unde viermele lor nu moare, și focul nu se stinge. 45. Dacă piciorul tău te face să cazi în păcat, taie-l; este mai bine pentru tine să intri în viață șchiop, decât să ai două picioare, și să fii aruncat în gheenă, în focul care nu se stinge. 46. unde viermele lor nu moare, și focul nu se stinge. 47. Și dacă ochiul tău te face să cazi în păcat, scoate-l; este mai bine pentru tine să intri în Împărăția lui Dumnezeu numai cu un ochi, decât să ai doi ochi și să fii aruncat în focul gheenei, 48. unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge. 49. Pentru că fiecare om va fi sărat cu foc, și orice jertfă va fi sărată cu sare. 50. Sarea este bună; dar dacă sarea își pierde puterea de a săra, cu ce îi veți da înapoi puterea aceasta? Să aveți sare în voi înșivă, și să trăiți în pace unii cu alții.”

PE CINE URMEZI? (Învățătura teologică a textului biblic)

De ce Isus îi învață imediat după această întâmplare despre moartea Sa?

Ce pricep ucenicii? De ce?

Ce îi preocupa pe ei cel mai mult?

Ce lecție le dă Isus printr-un copilaș?

Ce legătură este între smerenie și slujire?

Cum se influențează reciproc încrederea în sine și rugăciunea?

Faptul că ucenicii nu înțeleg și se tem să-L întrebe pe Isus ce vrea să zică cu moartea și învierea, dar în schimb se ceartă între ei care să fie cel mai mare, relevă din nou, dacă mai era cazul, cât de puțin pricepeau care era misiunea Mântuitorului. Ei înțeleg suficient de mult încât să le fie teamă să întrebe pentru a afla mai mult. Ei resping calea suferinței și sunt preocupați de întâietate. Ca și noi, ucenicii își doresc mai mult gloria decât suferința.

În acest pasaj apare a doua predicție a patimilor lui Isus (9:31). Ca și în primul caz (8:31), ucenicii dovedesc orbire și surzenie spirituală. Mai mult decât atât, ei sunt dominați de mândrie și au cu totul alte preocupări decât Isus. Învățătorul pe care-l urmau trebuie să le corecteze modul de gândire și să-i învețe o lecție foarte importantă a uceniciei: slujirea semenilor în smerenie.

De ce l-a oprit Ioan pe un om care putuse să facă ce ei nu putuseră?

Ce răzbate din acțiunea lui Ioan și din răspunsul Domnului?

Care trebuie să fie atitudinea ucenicului în slujire?

Ucenicii nu doar că nu-i slujesc pe alții în smerenie, dar îi opresc și pe cei ce o fac. Intervenția lui Ioan dovedește încă o dată egoismul și mândria ucenicilor. Ei n-au putut să scoată demonul necurat din copil, dar îl opresc pe altul care avea această putere. De ce? Pentru că „nu venea după noi”! Ucenicia înseamnă să Îl urmăm pe Isus, nu să ne urmeze oamenii pe noi. În 9:37-41 numitorul comun este expresia „în Numele Meu”. Paharul de apă sau exorcizarea, dacă se

fac în Numele lui Isus, în dependență de El și cu smerenie, sunt valoroase deopotrivă și nu-și vor pierde răsplata. Când vorbim de ucenicie nu e vorba de numele sau renumele nostru, ci doar de Numele lui Isus. Lipsa de smerenie, egoismul și spiritul de competiție se văd atât de clar în viața ucenicilor. Înlăturarea obstacolelor care împiedică dezvoltarea unei atitudini umile de slujitor este absolut necesară pentru a scăpa de judecata lui Dumnezeu la sfârșitul veacului.

Ce trebuie făcut cu mâna, ochiul sau piciorul, dacă acestea te împiedică să slujești cu smerenie?

Unde se folosea sarea în închinarea evreiască (Levitic 2:13)?

Ce fel de jertfe trebuie să fie ucenicii? (Romani 12:1-2)

UCENICUL *Îndată*: *Fapte, nu doar vorbe* (Aplicarea corectă și imediată a învățaturii)

Ce te costă să fii smerit?

Ce te poate ajuta să cultivi smerenia în slujire și să combați mândria?

De unde vin luptele și certurile dintre frați? (Iacov 4:1-4)

Care este atitudinea ta față de cei care reușesc acolo unde tu ai eșuat? De ce?

Cum poți „tăia” pricinile de mândrie și spiritul de competiție?

Care sunt consecințele spirituale veșnice dacă slujești cu motivații greșite? (1 Corinteni 3:10-15)

Ca răspuns la ambițiile lor egoiste de slavă deșartă, Isus le spune ucenicilor că statutul cel mai înalt în Împărăția cerurilor îl au cei care sunt cei mai de pe urmă și slujitorii tuturor. Imaginea este clarificată prin exemplul unui copilaș. Așa cum el este sub autoritatea tuturor și dependent de toți, cum el nu poate hotărî singur pentru sine, tot așa trebuie să fie și ucenicul lui Isus. Ucenicul trebuie să devină slujitorul celor mai de jos, mai mic decât cei mai mici, mai în urmă decât cei din urmă, mai prejos decât cei mai de jos. Aceasta este o răsturnare a tuturor valorilor lumești.

Consecințele unei ucenicii fără atitudinea unei inimi smerite și slujitoare sunt grave. Marcu 9:42-50 este un avertisment foarte serios pentru ucenicii preocupați de ambiții egoiste și neglijenți față de atitudinea inimii lor în relația cu Isus și semenii lor. Dacă un ucenic, din mândrie sau neglijență, provoacă naufragiul spiritual pentru altcineva mai slab și mai vulnerabil, acela își va lua o aspră pedeapsă.

Avertismentele din finalul paragrafului sunt destul de dificil de înțeles pe deplin, dar ideea este că ucenicul trebuie să fie preocupat și atent la modul în care acționează în comunitatea ucenicilor. Mâna, piciorul și ochiul sunt cele trei organe menționate prin care poți păcătuți sau provoca pe altul să păcătuiască. Pedeapsa este foarte aspră și reclamă o abordare cu cea mai mare seriozitate a problemei. Discursul lui Isus este unul radical. Nimic nu trebuie permis să influențeze atitudinea ucenicului în slujire, mai ales atitudinea de aroganță.

Sarea evocată de Isus în finalul discursului (9:49-50) amintește de jertfele de la Templu (Levitic 2:13; Ezechiel 43:24). Ucenicii trebuie să fie o „jertfă sărată cu sare”. În loc să fie aruncați în focul cel veșnic, ucenicii trebuie să fie jertfe sărate în foc acum. Sarea făcea ca jertfele să fie acceptate, primite de Dumnezeu (Levitic 2:13; Numeri 18:19; 2 Cronici 13:5; Exod 30:35). La fel, ucenicii trebuie să slujească în așa fel încât să fie primiți ca jertfe vii pe altarul divin (Romani 12:1). A fi smerit în slujire va produce suferință; dar mai bine suferința de acum decât cea viitoare, eternă.

**Acesta este costul uceniciei! Slujirea tuturor, cu toată smerenie!
Slava urmează smereniei și suferinței! Mai vrei să fii ucenicul lui Isus?
DOVEDEȘTE PRACTIC!**

